List 31.

NOVICE

Tečaj XLIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 4. avgusta 1886.

Obseg: Koruzna uš. — Mlekarske zadruge. — Gospodarske izkušnje. — Poziv vodstvom ljudskih šol, oziroma krajnim šolskim svefom. — C. kr. kmetijska družba kranjska. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Koruzna uš.

Iz Dolenjskega, zlasti iz krškega okraja, dohaja vest, da se je zaredil na koruzi mrčes, ki preti napraviti tej prekoristni rastlini mnogo škode. Iz poročil, ki so mi došla, ter iz doposlanih poškodovanih rastlin posnel sem, da je škodljivec „koruzna uš“, ki se letos posebno močno širi po južnem Štajerskem, Hrvatskem in žalibog, tudi Kranjskem.

„Koruzna uš“, latinski „Pemphigus Zeae Maïdis“ ali „Pemphigus Boyeri Pass.“ (ne pa, kakor je bilo v nekaterih listih napačno poročano, „Aphis Zeae Maïdis“, kajti „Aphis“ znači listno uš) je $2\frac{1}{2}$ m/m ali 1 linijo dolga ter je ali krilata ali pa gola.

Krilata koruzna uš ima ožji glavo kot prsa, je na spredni strani prs črno rujava, zadej pa črna. Krila se plavkasto svetijo ter so mrežasta vsled črnorujavih žil. Nogé ima rujave, zadnji del života temnorujav ter nekoliko sivo al. zelenkasto-lesketeč. Prav na zadnjem konci života ima nekaj las.

Gola koruzna uš je okrogla, bruškine oblike, rudečkasto-rumene barve, nekoliko višnjevkasta. Glavo ima temno, noge pa take barve kot život. Zadnji konec je tolp, bradovici podoben ter zaraščen s zakrivljenimi lasmi.

Koruzna uš poznana je uže več let v deželah, v katerih pridelujejo koruzo v veliki meri, posebno brez zadostne menjave polja, kakor na pr. na Laškem in Francoskem. Zadnja leta zatepla se je pa tudi v naše kraje ter je manj ali več posledica nepravilnega poljedelstva. Znano nam je, da ima vsaka kmetijska rastlina svoje sovražnike v rastlinstvu kakor v živalstvu ter da se ti sovražniki tem hitreje množé, kolikor bolj ugodne razmere najdejo, oziroma, kolikor manj jih zavirajo kmetovalčeva opravila v njih razplotbi in življenji. Intenzivno pridelovanje ene in tiste rastline pospešuje vedno tudi razširjanje sovražnikov dotične rastline in skušnja nas uči, da je večkrat treba popolnem prenehati s pridelovanjem kake rastline. Iz teh vzrokov so v nekaterih krajih morali opustiti deteljo, sladkorno peso itd., in najboljši dokaz nam je vinska trta, katere sovražniki se od leta do leta množijo. Tako se tudi širi in množi uš na koruzi, in sicer tem hitreje, čem več ji damo prilike, se razširjevati, to je, čem več koruze sejemo, čem večkrat pride koruza na eno in tisto njivo, in čem manj je sposobna se mrčesu zoprstavljati vsled pičlih redilnih snovi, ki jih v zemlji najde. Vsaj je znano, da slabotna in bolna rastlina ali žival ima veliko več sovražnikov, kot krepka in zdrava, in da hitreje podleže raznim napadom. Iz tega zamoremo tudi izvajati sredstva, s katerimi se nam je boriti proti koruzni uši.

Koruzna uš vgnjezdi se na koreninah koruze, vsled česar prične rastlina rumeneti in bolehati. Taka koruza ne naredi nič storžev ter tako kmetovalca spravi ob ves ali vsaj ob veči del pridelka.

Sredstva proti koruzni uši so dvojna, in sicer sredstva, ki imajo namen, koruzno uš uničevati in sredstva, ki imajo namen, nastop ali vsaj razširjevanje koruzne uši zaprečiti.

Ako je enkrat koruzna uš uže na njivi, je edino sredstvo jo uničevati, bolehne rastline odrezati ter pokrmiti, korenine pa previdno iz zemlje izruvati, ne da jih otresemo zemlje, potem jih pa v bližini kje vsaj 1 čevelj globoko zakopljimo ali pa še bolje, sežgimo.

Ako se pa hočemo tega hudega škodljivca obvarovati, kajti koruzna uš zamore nam skoz leta ves pridelek odvzeti ali vsaj izdatno zmanjšati, moramo z umnim kmetovanjem uhod v njivo mu zabraniti ali pa razširjevanje vsaj toliko zabraniti, da je škoda neznatna. Sredstva v to svrho so, dobro gnojenje, globoko oranje njive potem, ko je enkrat koruza rastla in urejenje kolobarjenja tako, da pride koruza še le čez nekaj let na tisto njivo nazaj. Vsekako bode pa za letos, kakor tudi za naprej v vseh krajih, koder se je uš pokazala, ali koder se jo je bati, treba izruvati koruzne korenine ter jih ne več puščati kakor dosedaj na njivi. Neznatno in lahko delo, ki se ima z izruvanjem korenin, poplačajo korenine, katere oprane, v vodi namočene in razsekane dajo dobro krmo, ali pa služijo posušene za nasteljo, za mešanec (kompost) ali kurivo. Posameznega kmetovalca tako ravnanje ne bode imelo nobenega vspeha, v to je treba skupnega delovanja cele občine, celega okraja.

Gustav Pirc.

640

Mlekarske zadruge.

Težaven je položaj kmetovalcev, ker ogromni so stroški pri pridelovanji, le pičli pa dohodki za prodane pridelke. Da nam pridelovanje žita kaj revno povrača trud, je preznano, da bi o tem kaj več omenjati moral. Nekaj let bila je živinoreja, ki je bila še najboljša zaslomba kmetijskega gospodarstva, ker imela je lepa živina precejšno ceno. Pa tudi ta je začela padati in voli, ki so pred tremi leti veljali 400 gold., ne najdejo sedaj kupca, ki bi več od 300 gold. plačal za nje. Za koliko je cena pri kravah padla, je uže neverjetno, poprej 100 in več goldinarjev, sedaj komaj 60 gold. za enako kravo. Slaba letina za krmo pripomogla je še, da se kupci še norčujejo in res slepe cene obetajo posebno za mlado živino.

Leta staro živinče se komaj s 30 gold. plača. S teleti se kar norčujejo, ker po 9, celó po 6 for. se komaj skupi za 3—4 tedne stara teleta. Res vpliva na to ceno po nanjkanje krme, ker slehern sili iz hleva živino. Tako se je navadno v mesecu juniju drugih let po 500—600 telet v Ljubljani poklalo, a letos nad 900! Ni mi namen o tem danes pisati, čeravno bi bilo kaj umestno, naše živinorejce opominjati na slabo stran takega ravnanja, posebno z ozirom na bodočnost.

Kmetovalci se le premalo ravnamo po izgledu kupcev, fabrikantov in dr., ki zapisujejo vse račune v knjige, iz katerih vedno, posebno pa koncem leta zamorejo določno poznati vspeh njih delovanja ali podvzetja. Ko vidi fabrikant, da z izdelovanjem takega blaga ne more shajati, prevdarja, s čim bi zboljšal svoje podvzetje in ko pozve za cene, poprime se izdelovanja drugega blaga. Prav tako moramo tudi mi kmetovalci ravnati. Ozrimo se torej, kateri pridelki iz naših kmetij so še sposobni, da nam povračajo trud in stroške. S žitom ne gre, ker cena je prepičla in gotovo tudi letos, ko se je tako malo strnenega žita po naših pokrajinah naželo, ne bo višja cena nadomestila pičlega prihodka iz poljedelstva.

Izrejevanje živine se posebno velikemu posestniku, ki mora tako rekoč slehern stopáj in izdihljaj delavcev plačati, pri današnji ceni tudi bolj revno splačuje. Istina je, da še najbolje shaja tisti gospodar, ki zamore spečavati mleko. Saj vidimo, koliko si pomagajo kmetovalci v okolici velikih mest, na pr. Ljubljane, Trsta i. dr. prav s prodajo mleka; kako veliko zaslombo imajo v tem, da slehern mesec po 40, 50 in več goldinarjev prejmejo za mleko in to mali posestniki, ko kmetovalec dalječ notraj v deželi skoro nikdar ne vidi groša za mleko. Pa slišim uže ugovor, saj še bližnji pri Ljubljani ne morejo najti kupcev za mleko. Res je, zato pa moramo prav po zgledu fabrikantov in obrtnikov ozreti se drugam, kder se nam ponuja prilika prodati mleko po lepi ceni. Takih mest, konsumentov mleka pa najdemo prav mi kranjski kmetovalci v nam ne oddaljenih primorskih-trgovskih mestih v Trstu in v Pulju. Tam se pristno mleko prodaja liter po 14—16 kr., doma ga komaj za 7 kr. oddajamo. In prav to me je napotilo, da sem v glavnem odboru naše kmetijske družbe stavil predlog, da naj družba osnuje mlekarsko zadrugo v Ljubljani, ki bo izvaževala dobro mleko v imenovana mesta, Posamezen kmetovalec, tudi veliki posestnik ne more skoro shajati tudi pri taki ceni, ker za posameznega so stroški preveliki. Ako hočemo, da si utrdimo prodajo mleka, treba, da pošiljamo vedno enako dobro, zdravo in nepokvarjeno mleko, za to pa treba hladilnih strojev, ledenic, velike previdnosti pri odpošiljanji posebno v poletnem toplem času, rednega nadzorovanja tukaj in v mestu, kjer se bo prodajalo itd.

To vse zmorejo združeni kmetovalci, ki se združijo v skupno delovanje in razprodajo mleka in mlekarskih izdelkov. Glavni odbor kmetijske družbe je takoj pritrdil temu nasvetu in izročil moj predlog v posvetovanje in konečno rešitev posebnemu odseku. Dolžnost mi je toraj, da poučim kmetovalce toliko o potrebi, kolikor o koristi take mlekarske zadruge, ter da se prepričani pridružijo v kolo uže nekaterih velikih posestnikov, ki so uže sklenili vstopiti v to zadrugo.

Da je ta zadruga potrebna, razvidi se nekoliko uže iz uvodnih besed in posebno pa iz tega, da posamezen ne zmore podvzetja z vspehom. „V združbi je moč“ in ta stari narodni pregovor velja tudi morda v prvi vrsti za kmetovalce. Neradi se združujejo naši ljudje, a novejše čase prodira tudi med našim narodom prepričanje o potrebi združenja toliko v namen duševnega, kolikor materijalnega. V bralnih društvih, v družbah, na pr. sv. Mohora zbirajo se tudi naši kmetovalci, kjer najdejo duševne hrane in omike. Pa tudi v gospodarskih ozirih se družijo in prav naša lepa bohinjska pokrajina mi služi v zdaten dokaz, koliko zda združenje posamesnih moči v eno celoto. Poprej so bohinjski gospodarji posamesno izdelovali svoje mlekarske pridelke. Neutrudljivi blagi ter skrbni njih g. dušni pastir pa je vedel združiti jih v mlekarske zadruge, v katerih skupno izdelujejo mlekarske pridelke gotovo s podvojenim dobičkom. Prav tako je tudi v drugih deželah; odkar so se živinorejci združili v skupno izdelovanje mlekarskih pridelkov, pomnožili so svoje dohodke in tako zboljšali svoje blagostanje. Poprej je moral posamezen imeti svojega sirarja, svoje ognjišče, svoje orodje itd., in med takimi malimi sirarji bil je le redek veščak, ki je razumil resnično svojo stroko. Skupno združeni pa najamejo veščega mlekarja, ki izdeluje take pridelke, kakoršni se lahko in po dobri ceni spečavajo.

Potrebo takega združenja kmetovalcev v namen razprodaje mleka dokazujem tudi s tem, da posamezen, tudi če vé, da se zamore prodajati mleko tako dobro v imenovanih mestih, ne more si pomagati, ker nima znanja v onih mestih — vsakemu zaupati je pa silno nevarno, saj to prav naši kranjski kmetski trgovci dobro vedó; tudi nima znanja potrebnega, kako se mleko za tako daljno pot ali vožnjo pripravlja, posebno o poletnem toplem času. Združenim gospodarjem pa bo vse to mogoče. Da potrebo še nadalje dokažem, navam le, da oni gospodar, ki zamore mleko liter po 8 krajc. spečati, sme se srečnega šteti, ker nobena stroka njegovega kmetijskega gospodarstva mu ne more s primeroma malimi stroški toliko čistega dohodka donašati, kakor mlekarstvo. Istina je, da le one velike kmetije, ki zamorejo prodajati mleko, ali da imajo vredjene mlekarije, še shajajo, vse druge pa, ki se vbijajo s pridelovanjem žita, propadajo. Mleko in iz tega izdelani pridelki, posebno fino maslo in dober sir najde še vedno primernih kupcev, ko se žito komaj zamore res po prav slepi ceni prodajati.

Koliko je kmetijskih gospodarjev in velikih posestnikov po deželi, ki bi se srečne šteli, da bi zamogli prodajati mleko star bokal le po 10 kr.! Prav za to nasvetujem to zadrugo, da se vsaj nekaterim gospodarjem ponudi prilika pomagati si.

Ostaja mi še o koristi take zadruge govoriti. Tudi to dokazujejo uže marsikateri stavki tega spisa. Da bo vspeh gotov, smemo za trdno upati, ako bo zadruga previdno in vestno ravnala, ker, če tudi bi se mleko prodajalo v Trstu in Pulju (Pola) liter le po 12—14 soldov, očividen je dobiček in vspeh, ker pri litru preostajalo bi 4—6 soldov za stroške prevožnje

in razprodaje, tako da bi se liter zadrugi splačeval najmanje čisto po 8 soldov, torej star bokal po 12 kr., in to je neovrgljivo lepa cena ter gospodar, kojemu je mogoče spečati bokal mleka po 12 kr. sme biti jako zadovoljen.

S sledečim računom hočem še na dalje dokazovati korist take zadruge, sploh razprodaje mleka. Vzemimo srednjega kmetskega gospodarja, kakoršni se po naši domovini večinoma nahajajo, ki redi po 10 glav živine. Če ima njegovo gospodarstvo le namen, izrejevati ali spodrejati mlado živino, mora kaj dobro paziti, da iz takega hleva vsako leto skupi 200 gold. za prodano spodrejeno živino.

Ko bi pa ta gospodar, ki ima krme za 10 glav, namesto za spodrejevanje juncev — voličev porabil večinoma seno za molzne krave, redil bi jih vsaj 5, in ko bi jih res umno oskrboval, dobil bi od njih gotovo nad 500 gold., če bi se mu tudi liter mleka splačeval le po 7 kr., toraj bokal krog 10 kr. Računimo, da bi krava primerno oskrbovana, dala na leto le 1000 bokalov mleka, bi to uže znašalo 100 gold, zraven pa bi še za tele skupil 15—20 gold. Poleg petih krav imel bi lahko še par volov in troje telic ali junčkov za spodrejo.

Zato sem trdnega prepričanja o veliki koristi združenja živinorejcev v namen skupnega podelovanja mleka in razprodaje mlekarskih izdelkov tudi po vseh večjih vaséh, kjer se nahajajo posestniki, ki redijo veliko živine. Saj tudi po Bohinjskem skupno delujejo mlekarske zadruge ne le za časa planinske paše, ampak tudi po zimi, in kar se tako dobro sponaša našim Bohinjcem, zakaj bi se ne drugim. In tako je tudi drugod, na pr. na Tirolskem, po Švicarskem itd.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Rešitev konj ob požaru.

Znano je, kako težko je spraviti konja iz hleva, ako hlev gori ali pa kako sosedno poslopje. Skušnja pa uči, da gré konj tudi ob taki priliki prav rad iz hleva, ako ga osedlamo ali pa obrzdamo. Žalibog, je to priprosto sredstvo prav malo znano, če je pa znano, ob času nevarnosti malo kdo na-nj misli.

Kako konju brcanje odvaditi.

O tej zadevi piše neki skušen kmetovalec to-le: Jaz sem zabíl v hlevu na strop dve kljuki, in sicer tako, da ste vrvi, ki ste od njih viseli, prišle za kakih 30 centimetrov za konja. Na te dve vrvi obesil sem počez vrečo, nabasano s steljo ali kaj drugim enacim, in sicer tako visoko, da je prišla vreča v visočino poskočnega člena. Če privežemo konja v hlevu na to mesto, precej čuti za seboj viseti vrečo, vdari nazaj, vreča odletí, a vsled svoje teže pade nazaj in konja po nogah vdari. Na to brcne konj vnovič in ponavlja vse kakih desetkrat, slednjič stisne se pa k jaslim in se boječe ozré nazaj na vrečo. Po treh ali štirih tacih poskusih odvadil se je vsak konj brcanja.

Sredstvo zoper črve (gliste) v cvetličnih loncih.

Vsak, ki se peča z izgojo cvetlic v loncih, vé, kako so nadležni in tudi negnjusni črvi ali kakor jih v nekaterih krajih imenujejo gliste. Prav dobro sredstvo te nadležneže pregnati je to-le: 125 gramov ženofove moke vsuje se v veliko škropilnico ter dobro pomeša. Ko je zmes dobro uro stala, polijemo ž njo cvetlice v loncih, vsled česar črvi prav kmalu prilezejo na površje, kjer jih lahko uni čimo.

Kako kumare sveže ohraniti.

Vzeti je najboljše in najbolj dovršene kumare, katere odrežimo tako, da imajo še pecelj. Odrezano kumaro dobro osušimo in jo potem namažimo z beljakom jajca, tako, da je vsa prevlečena z beljakovino. Beljakovina naredi za zrak neprodirno kožico. Ko se je enkrat tudi beljakovina posušila, obesimo te kumare s kako nitjo za pecelj v posebno suh prostor, kjer se potem dolgo sveže obdržé. Strokovnjaški list „Hamburger Garten- und Blumenzeitung“ trdi, da je mogoče, na ta način kumare ohraniti do božiča.

Kako travo zatreti na tlaku in potih.

Belež, to je, apno v vodi razstopljeno, kakor ga rabimo za belenje sten, zavrimo in dodenimo med kuhanjem toliko stolčenega žvepla, kolikor se ga raztopi. S to tekočino polijmo s travo zaraščeni tlak ali pot. Tudi voda, v kateri je raztopljenega veliko železnega vitrijola, ima neki tudi dober vspeh ali pa rudninske kisline, ki so onesnažene in jih cenó dobimo. Varovati se pa moramo izkopavanja trave, kajti v te zrahljane špranje se še le travno seme zaseje.

Poziv vodstvom ljudskih šol, oziroma krajnim šolskim svetom.

Visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo dovolilo je na podlagi odloka iz dne 25. junija t. l., št. 8361, v podporo šolskim vrtom na Kranjskem 300 gold., kojo svoto razdelil bode podpisani odbor vodstvom ljudskih šol, oziroma krajnim šolskim svetom, kateri v svoji prošnji dokažejo potrebo podpore, k čemur jih podpisani odbor s tem poziva. Dana podpora sme se porabiti edino le za zboljšanje oziroma ustanovitev šolskega vrta, ter bode podpisani odbor v svojem času zahteval dokumentovan izkaz o porabi prejete podpore. —

Prošnje za podporo vložiti je zadnji čas do

23. avgusta t. l.

podpisanemu odboru.

Prošnjam za podporo v namen zboljšanja uže obstoječega vrta je pridjati priprost načrt vrta, risan v merilu 1 : 100, iz katerega je razviden sedanji stan vrta iz različnih kultur. Popisati je tudi način, katerega se učitelj pri obdelovanji vrta drži.

Prošnjam za podporo v namen ustanovitve novega šolskega vrta je pa dodati dokaz, da je učitelj, ki bode vrt imel v oskrbi, zmožen praktično izvrševati šolsko vrtnarstvo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko.

V Ljubljani 3. avgusta 1886.

Gustav grof Thurn m. p.,
predsednik.

Gustav Pirc m. p.,
tajnik.

---

*

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

34.

Kozak zaporožki na obisku.

(Konec.)

Eni gostje so krivili obrvi, kakor da jih hren drega v nos, kajti besede: volja, ukaz, carica so razdražile svobodne sine na stepi, in mnogi so zaničljivo zrli na zaupnika caričinega.

Pop je bistro opazoval najmanje gibljeje Dudarjeve, in opazivši, da mu kipí kri pod kožo, kakor vrela voda, in da bi utegnil kozake pregovoriti ter na svojo stran dobiti, oglasil se je koj k besedi. „Bratje, ne obračajmo napek besed zaupnikovih. On ne trdi, da volja carična pomenja neomejeno udanost v njene zakone, ali da namerja podjarmiti vas. Ne, ne, pravična carica želí podati nam bratovsko roko, da otresemo jarem poljski, ki nas prehudo žuli. Ona želí, da se iztrebijo judje, ki glodajo naše brate kot požrešne kobilice, jude, pravim, ki o talmudovem svetkovanju pijejo kri kristijanske dece, in s katero mesijo svoje kolače.“

Tu je zakričala večina gostov: „Pobijmo jude! Pobijmo Poljake!“ In zalivali so se z vodko.

„Zagotavljam vas“, nadaljeval je pop, „da nikdo ne snuje propada naši svobodi. Carica vé, da le svobodni moremo stati kot silen narod. Ona hoče, da bi iztirali Poljake iz naših pokrajin, in se uprli njihovi samosili, pa s tem tudi zabranili njeno državo pred nerodnostimi, ki se godé v Poljski.“

Dudar ni mogel več strpeti. Šinil je po koncu, ter udaril s pestjo ob mizo tako, da so kupice in sklede odskočile in zaropotale, kakor okna v hiši, kedar va-njo trešči.

„Molčite strupeni gadje, vi dolgojezični psi! Ako želite lanca, nastavite svoje vratove, čemu loviti drugih. Kar se tiče judov, nočem jih zagovarjati. Ali Poljake pobijati, to pa ne gré! Čemu ščujete brata proti bratu? Vi hočete vodo skaliti, ter tako ponuditi priliko carici, da bi nas vse zajela v svoje mreže. Vi pak bratje kozaki, ali res hočete pričeti boj s svojimi ljudmi?“

Zastonj je govoril, zastonj so bruhale njegove besede, bruhale kot voda, kedar je predrla jez. Pijani kozaki so samo momljali z jezikom, opotekali se, in njihove roke, katerim je pijanost vzela vso silo, niso mogle vjeti ročajev pri sabljah. Holovati je stal kot kazalo ob potu, stal je z razpetima rokama, da bi obvaroval zločina svojega prijatelja, pa tudi, da bi ga branil napada drugih.

„Bodi zdrav, kume Holovati, kmalu preženem te podgane iz tvojega mlina.“ Brzo je zginil z vrta preko dvorišča.

Zaupnik caričin je kričal: „Ubite ga psa, potolcite Poljaka!“ in pena mu je tiščala iz ust. Mnogi so se vzdignili s trave, po kačje so se motali na desno in levo. Eni so dirjali proti plotu, eni proti vratom, pa pa jih niso mogli odmakniti, kajti Holovati jih je bil v naglici zapahnil z najmočnejim zapahom. Kakor izstradana tropa požrešnih tičev se vriščé spušča na mrhovino, prav tako so pali gostje nad ostanke pijač, ter kričali: „Vodke, medice! Poguba Poljakom in judom!“

Holovati je šel ven pogledat, kje bi bil Dudar. Opazivši pa, da je konj uže daleč, da niti kozaka niti konja ni moči dobro razločiti, vrnil se je, ter je z mirnim obrazom in udanim pokojem pogledoval svoje goste, ki so zvečine uže polegli po travi in močno hrpali.

Čez nekaj časa je zapeketalo mnogo kopit pred vrati na dvoru. Holovati je šel pogledat, in kmalu se je povrnil z močno četo silnih junakov, katerim je načeloval štiridesetleten človek sredaje velikosti pa čokat; pod nosom so se mu ježile temno-rujave brke, in iz sivih oči mu je sijala besnost. Nek kozak ga je spoznal ter zakričal: „Da si mi zdrav, oče Železnijak! Poguba Poljakom in judom!“

Železnijak je odgovoril s temnim glasom: „Na pogubo Poljakom in judom!“ Ta mož je bil ataman rogovskega kurenja, in poslan od carice ruske pa atamana Kalniševskega, da podpira „hajdamake“, to je, uporne seljake na Ukrajini. Železnijak je bil smel, divij, toda pošten junak, bojeval je v dobri veri, da dela za svobodo ljudstva ukrajinskega. Poljubil je roko protopopu in popu, potegnil kos papirja iz žepa, in ga podal zaupniku caričinemu. Le-ta je vzel list in ga pazljivo čital, gostje pa so po vrsti pozdravljali Železnijaka.

„Vse gre po volji“, oglasi se zaupnik, „vojska caričina hoče zajeti vso Poljsko, uže se bližajo silne čete Ukrajini, da pretrgajo vsako zvezo plemičem s kronsko vojno. To oholo plemstvo mora poginiti od naših nožev. Ta dragi zaklad utegne biti tu uže v eni uri. Raznesite jih po vseh selih, pokoljite ž njimi Poljake in jude. Sedaj je pa treba, da nemudoma izberemo voditelja. Zatirani bratje čakajo našega prihoda, in željno zró po stepi, ali uže dohajajo njihovi rešitelji. Dovelj smo se uže posvetovali, sedaj je treba delati.“

Železnijak bodi naš voditelj! zatulilo je zbrano kozaštvo. Znano je namreč bilo neukroteno sovraštvo atamana rogovskega kurenja do poljskega plemstva, njegova naklonjenost k pravoslavju, gotovost za boj pri vsaki priliki, pa tudi nad moč, katero si je bil pridobil s svojo silo, pa mračna okrutnost in brzo poravnanje vsakega razpora, in vse to mu je dajalo veljavo med junaki, ki so dneve in noči prečuli v gostilnicah pri vodki, pa pri odzivanju cimbal in pevajočih banduristov.

„Zakaj ne, če vam je takisto po volji. Bodi toraj“, oglasil se je zopet zaupnik. „Bratec, naj se ti ne smili kri, kedar je treba utrditi vlado patrijarhovo. Naj spepelé uznešeni dvorovi ohole gospode poljske, in naj požene svoboda ukrajinskega naroda na njihovih razvalinah. Tudi dojencem poljskim ne zanašajte, kajti gad je vsak, in kedar odraste, bode nas pikal!“

Na mrklem obrazu Železnijakovem je bilo opaziti, da hoče izvršiti vse, kar je obljubil. „Dobro, cerkev in carica hočeta biti zadovoljna z menoj. Junaki, sedaj pa zajašite! Na delo!“ Kakor psi, izpuščeni iz pesjaka, zadrvili so se kozaki pod kolnico in na konjsko dvorišče, ter kleli jude in Poljake.

Niso še kozaki osedlali, pripeljali so uže tudi nože na dvorišče. Preden je luna pokazala jasno svoje lice, jahalo je ob ozki obali Tiaslika pet oddelkov kozakov s polnim vozom nožev. Voda je škropila pod konjskimi kopiti, in trstje, ki je rastlo ob obeh straneh, šumelo je skrivnostno. Na čelu kozakom jaše voditelj. Divja radost vlada v njegovem srcu, roka in srce hlepita po krvi, kakor žejni po vodi. Kedar se voz zaziblje na razdrti poti, vselej obudi zvenenje nožev veselje v njegovi duši, kakor meketanje ovce obudí milo harmonijo v ušesu gladnega volka.

Vse je omolknilo. Holovati je stal na neki višini oprt ob brezo, ter zamišljen zrl v temni obzor. Velik nemir mu je prevzel dušo, solza je prirosila v oko starcu, žaloval je, da ni podpiral Dudarja, nekoliko je uganil nepoštene namene, rad bi odvrnil to zlo, ali bilo je uže prepozno. Roki je sklenil, čelo nagnil, in Boga prosil v goreči molitvi, naj bi odvrnil moritev in paljenje od krasne pokrajine, na kateri se razcvitate neodvisnost in svoboda v takem blišču, kakor cvetlice v raju.

Ubogi Holovati! V kratkem se bode razlegal žalostni glas zvonov v teh blaženih selih. Javkanje pomorjenih mater in dece bode ogluševalo vzduh, pa tudi morilci bodo pojemali na vislicah, in še na zadnjo uro bodo menili, da umirajo kot mučeniki svobode. Po čarobnih stepah ukrajinskih pa se bode na široko razsula smrt in opustošenje.

Trgovinska in obrtna zbornica

Dne 23. februarija imela je trgovinska in obrtna zbornica za Kranjsko redno sejo, pri kateri so bili navzoči: Predsednik gosp. Josip Kušar, vladni zastopnik c. kr. dvorni svetnik gosp. Rudolf grof Chorinsky, zborniki gg.: Ivan Baumgartner, Ivan Dogan, Oroslav Dolenec, Jan. Nep. Horak (podpredsednik), Franc Hren, Vekoslav Jenko, Anton Klein, Franc Kollmann, Franc Omersa, Mihael Pakič, Ivan Perdan, Vaso Petričič, Josip Ribič, Franc Ks. Souvan in Jarnej Žitnik.

Gospod predsednik konstatuje sklepčnost zbornice, otvori sejo ter imenuje overovateljema zapisnika današnje seje gg. Ivana Baumgartnerja in Fr. Ks. Souvana.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Vrši se volitev zborničnega predsednika in podpredsednika. Predsedstvo prevzame podpredsednik gosp. Jan. Nep. Horak ter prečita §. 13 zakona z dne 19. junija 1868., drž. zak. št. 85, po katerem ima vsaka trgovinska in obrtna zbornica v prvi seji vsacega leta iz svoje srede z glasovnicami voliti predsednika in podpredsednika.

Za glasoštevca (skrutatorja) naprosi gospoda Ivana Baumgartnerja in Frana Omerso.

Pri volitvi predsednika oddanih je bilo 15 listkov, od katerih se je 14 glasilo na dozdanjega predsednika gosp. Josipa Kušarja in 1 na gosp. V. Petričiča.

Po izvolitvi se zopet izvoljeni predsednik zahvali za vnovič mu izkazano zaupanje ter izjavlja, da hoče prevzeti težavni ta posel, če nj. ekscelenca gospod trgovinski minister blagovoli potrditi to izvolitev.

Gospod predsednik prevzame zopet prvosedstvo in prične se volitev podpredsednika. Volitve udeležili so se vsi zborniki in izvoljen je bil s 15 glasovi dozdanji podpredsednik gosp. Jan. Nep. Horak, 1 glas dobil je gosp. M. Pakič.

Zopet izvoljeni podpredsednik g. J. N. Horak izjavlja, da prevzame izvolitev ter obeta po možnosti delati v prospeh zbornice ter vestno spolnovati svoje dolžnosti.

Zbornica z zadovoljstvom vzame obe izjavi v znanje.

III. Gospod zborični svetnik Iv. Baumgartner poroča o dopisu društva „Donau“ na Dunaji z dne 23. januarija 1886. Dopis ta slove: „Vlansko leto vršil se je v Bruselji pod državnim posredovanjem mednarodni brodarstveni shod, kateremu je bil namen, vprašanje o vodnih cestah z znanstvenega in tudi praktičnega stališča razmotrivati in pospeševati.

Ta namen skušalo se je v Bruselji doseči s predavanji in razgovori, kakor tudi s tem, da so se ogledale belgijske vodne poti in tù se je ukrenilo, naj se naprava mednarodnega brodarstvega shoda stalno ohrani ter skuša praktično koristiti s tem, da se obdobno menjajoč shaja na raznih krajih.

Kot zbirališče za drugi shod, kateri se ima vršiti v meseci juliji t. l., se je izvolil Dunaj, potem ko je predsednik in delegiranec društva „Donau“ in društva „Elbe“, gospod državni poslanec dr. Russ dobil blagovoljno pritrdilo dunajskega mestnega zastopstva; dunajskemu društvu „Donau“ naložila se je skrb za priprave za drugi shod.

Izpolnujoč to dano mu nalogo sestavlja društvo „Donau“ organizacijsko komisijo, kateri se predlagajo znanstvena vprašanja, o katerih se ima vršiti razgovor pri letošnjem shodu, kakor tudi poročevalci iz domačih in tujih dežel za ta vprašanja, kateri bode naloga, vse storiti, da se shod tako konča, kakor ugaja časti avstrijske države in pomenu dunajskega mesta, in ta komisija ima pravico, zvrševalnemu odboru naročiti izvedbo njenih ukrepov.

Odbor podpisanega društva je za zdaj vzel naslednje štiri točke v pretres:

1. Znanstveni pomen vodnih potov v notranjih vodah;
2. normalni profili (pravi navpični preseki) za prekope in obmer gradenj na umetnih vodnih potih v notranjih vodah;
3. organizacija brodarstvenega prometa v notranjih vodah;
4. grajenje morskih prekopov.

Po shodu se bode članom ponudila prilika, napraviti znanstveno vožnjo v strugi uravnanega Dunava pri Dunaji, potem od Linca na Dunaj in od Dunaja do Železnih Vrat (Turn-Severin).

Z ozirom na važnost vprašanj, s katerimi se bode bavil ta mednarodni shod, katera imajo v zdanjem času posebno za Avstrijo popolen pomen, zmatra si podpisano društvo za svojo dolžnost, skrbeti za to, da bi bilo delovanje shoda kolikor možno vspešno, kar pa je po njegovem mnenji le tedaj možno, če vsi poklicani podpirajo to podjetje.

Iz podobnih ozirov so se pri prvem brodarstvenem shodu v Bruselji 1885. leta udeležili kraljeva belgijska vlada, kakor tudi vsa druga, pri tem interesovana tamošnja oblastva in korporacije po svojih delegirancih njegovih del in v nadeji, da se visoka c. kr. avstrijska vlada in c. kr. oblastva, kakor tudi avtonomne korporacije ne bodo nič manj udeleževale se pretresavanja vprašanj, katera so za naš gospodarstveni položaj za mnogo važnejša nego za Belgijo z njenimi prostranimi morskimi obali, obrača se podpisano društvo do imenovanih visokih oblastev in združeb z vabilom, naj bi se blagovolila po delegirancih udeležiti del gori omenjene organizacijske komisije za II. mednarodni brodarstveni shod ter si torej dovoljuje staviti do slavne trgovinske in obrtne zbornice v Ljubljani ponižno prošnjo, da si tudi ona izbere delegirance ter o izvršeni volitvi izvoli obvestiti podpisano društvo“.

Gospod poročevalec predlaga, naj se zbornica v tej zadevi sporazume z deželnim odborom in mestnim magistratom, da se skupno izvoli en poslanec v omenjeno komisijo.

Gospod zborični svetnik V. Petričič poudarja važnost te komisije ter v toplih besedah priporoča, naj bi vsaj en odposlanec, izvoljen od vseh treh omenjenih zastopstev, udeležil se pri tej komisiji.

Pri glasovanji se vsprejme odsekov predlog.

IV. Gospod zborični svetnik Vaso Petričič poroča, da se je trgovinska in obrtna zbornica v Gradci obrnila do zbornice s prošnjo, naj bi jo podpirala v naslednji zadevi:

Po §. 73. zakona z dne 8. marca 1855. niso vse za višje posle navadno z letno ali mesečno plačo nastavljene osobe, kot: poslovodje, mehaniki, faktorji (opravniki), knjigovodje, blagajniki, odpravitelji, risarji, kemiki in dr. obsežene pod pomočnimi delavci. Ker so po §. 106 zakona z dne 15. marca 1883. pomočni delavci, pripadniki (pridruženci) in obrtniki članovi gremija, zadruge, bilo bi trgovsko psobje od pridruženja h

gremiju izločeno, ker so pri trgovskem obrtu poslujoče osobe skoro izključljivo z mesečno plačo nameščene.

Da se ta nedostatek odpravi in da more mnogobrojni razred pomočnih delavcev biti deležen zadružnih pravic in dobiot, obrnila se je graška zbornica do c. kr. trgovinskega ministerstva s prošnjo, naj bi se vsprejelo načelo, naj vse osobe, katere pri kakem trgovskem obrtu trajno opravljajo trgovske posle, brez ozira na polnomočje, katero so jim dali obrtni gospodarji, veljajo za pomočne delavce (trgovske pomočnike) in da spadajo pod določila obrtnega reda, katera so merodajna za pomočne delavce.

Odsek pa meni, da bi se po tem načelu pojem: pomočni delavci preveč razširil; pustilo naj bi se v višjih vrstah pri trgovini nameščenim osobam naj izvolijo, če hoté postati pridruženci gremija. On toraj tudi predlaga, naj zbornica ne podpira omenjene prošnje graške trgovinske in obrtne zbornice.

Predlog se vsprejme.

V. Gospod zbornični svetnik Vaso Petričič poroča naslednje:

Slavna zbornica! Trgovinska in obrtna zbornica v Solnogradu doposlala je naslednji predlog gledé razširjenja Check- in Clearingprometa, in sicer kot plačilno sredstvo pri plačevanji carine ter prosi, naj bi se slavna zbornica za to potegovala pri dotičnih ministerstvih.

Predlog se glasi:

„Uže v zadnji seji dne 15. septembra 1885. imel sem povod, pohvalno in zahvalno priznati izvrstno napravo Check- in Clearingprometa po našem c. kr. poštnohranilničnem uradu na Dunaji v interesu trgovine in olajšujočega prometa; danes imam zopet dalnji povod z naslednjimi predlogi ugoditi c. kr. poštno-hranilničnemu uradu na poziv, kakoršen je bil s svojim poukom o Check- in Clearingprometu od vseh krogov tvornih elementov državnega prebivalstva obrnjen.

Po avstrijskem „Oeconomistu“ z dne 6. septembra 1885. — statistično-pojasnujoč avstro-ogersko vnanjo trgovino — znašali so dohodki na carinah in stranskih pristojbinah v I. tečaji 1885. l. v zlatu 4,737.958 gold. (— 3,446.760 gold.), v srebru 18,232.208 goldinarjev (+ 2,838.684 gold.), v bankovcih 108.857 gld. (— 7029 gold.), vkupno 23,078.023 gold. (— 615.105 gold. proti 1884.

Na dalje kritikuje tako-le:

„Faktično zmanjševanje carinskih dohodkov vendar ni omejeno na navedene 615.105 gold., marveč je v zlatu preračunjeno dvojno toliko, ker se pri redukciji vsega skupila na goldinarje v zlatu na 1884. l. 20 milijonov in 281.278 gold. in za 1885. l. 19 milijonov in 43.209 gold., toraj za 1 milijon in 238.069 gold. manj izkaže.

Po sili se uriva vprašanje, od kod izvira to, da dohodki na carini v efektivnem zlatu plačani proti uplačani carini v srebru z vsakratnim ažijo (nadavkom) za toliko proti slednjim v številkah zaostajejo. Na to se lahko dá vprašanje ter obstoji v tem, da c. kr. finančno ministerstvo carinskim uradom dovoljuje sprejem 20 mark v zlatu samo 9 gold. 88 kr. proti okroglim 10 gld. v zlatu.

Če se pritrdi, da je ta navidezno mala vrednostna relacija utemeljena v minucijozno manjši čisti vrednosti 20 mark, je to za državno blagajnico vendar popolnoma nevažno, ker finančni minister dobi vsak dan borzni kurz na podstavi 20 mark = 10 gold. v zlatu.

Ta navidezno mala razlika, znašajoča 12 kr. za 20 mark, katera naj bi pomenila za državno blagajnico dobiček, maščuje pa se nasprotno, kajti minus (manjši znesek) carinskih dohodkov v I. tečaji se od 615.105 gold. — vsi dohodki preračunjeni v zlatu — poviša na 1,238.069 gold.

Izguba carinskih dohodkov v srebru z nadavkom (ažijo) plačanih pa je mnogo večja, če se ozir vzame na današnjo veljavo srebra. Gledé tega navedem tu članek iz gospodarskih stvari v „Neue freie Presse“, 16. septembra 1885. „Cena srebra“.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Dobrova 1. avgusta. (*Ne zametujte gnjilega sadja!*) Letos kaže in obeta sadno drevje (peškarji) sploh dobrega pridelka. Kedar je pa dosta sadja, primeri se, da tu in tam tudi uže na drevji gnjiti prične. Tudi ono sadje, katero se je pri tresenji in obiranji kaj ranilo, prav kmalu ognjije in popolno segnjije. Raz drevja odpada pa tudi iz enega ali druzega vzroka veliko na pol zrelega sadja, in pozimi primeri se tu in tam, da sadje celó v hramu zmrzne. Vse tako sadje se pa po domovini navadno malomarno zavrže ali k večjemu na gnojišče zmeče. Škoda za-nj!

Vse tako sadje naj se sproti meče v zadosta veliko in primerno posodo, najbolje kak čeber, da popolno segnjije in se skisa. Tudi obrezki in olupki od sadja, katero se je za eno ali drugo hrano razrezovalo in drugače ukoristilo, naj se zmečejo v to posodo, da se tako več gnjilobe pridobi. Ko ni več gnjilega sadja za priberati, in se je ono v posodi nabrano uže nekoliko skisalo, naj se to potem še dobro zmesti in otisne ali vse skupaj spreša. Tekočina pa, ki od takega sadja pri prešanji teče, smrdi nekoliko po gnjilobi, je bela in sladna. Da se ta tekočina sčisti, dene naj se toliko časa zopet v odprto posodo, dokler iz sebe gnjilih tvarin, ki se še v nji nahajajo, ne izmeče. Gnjiloba ta naj se s posnemalko (cedilcem) sproti proč pobira, kar naj se toliko časa ponavlja in nadaljuje, dokler se je še kaj pribere; ko ni več kaj posneti, je tekočina čista in naj se pretoči v kisovo ali ocetno posodo, katera naj se postavi na gorek kraj. Posoda ta (najbolje primeren sodček) pa ne sme biti polna in tudi trdo zamašena ne; najbolje je, da se čez veho položi redka platnena cunja, a dne si pa na vsakem koncu malo pod otori z svdrcem (žebelnikom) prevrtati, da ima zrak potrebnega prepiha. V kakih šestih tednih skisa se tekočina uže zeló, a na njenem površji naredi se pa za dober prst debel jesihovi klobuk. Kis tak postaja potem od dné do dné vedno boljši in pozneje dobi lepo rumenkasto (cekinasto) barvo ter najboljši okus pravega vinskega kisa ali jesiha.

Kis iz gnjilega sadja pripravljen in narejen je pa tudi dosta boljši in okusneji, nego oni iz zdravega sadja. Po vrhu tega pa gnjilo sadje tudi še enkrat toliko tekočine iz sebe pri prešanji dá, nego se je iz zdravega sadja napreša.

Naj bi toraj tudi v prihodnje po mili domovini gnjilo sadje na povedani način se ukoristovalo, s čemur bilo bi tudi lepih kebrov, kateri se sicer za neko tekočino — jesih imenovano — zmečejo, ki je pa dostikrat še zdravju zeló škodljiva. M. Rant.

Iz Ljubljane. — **Letošnja Porcijunkula in pa kupčija s čebulo** se je letos tukaj slabeje obnesla, kot druga leta. Politične gosposke so si prizadevale pri tem shodu zabraniti vse, kar bi znalo pri bližini kolere nevarno biti v zdravstvenem oziru.

Pri takih razmerah izostalo je mnogo obiskovalcev Porcijunkule, pa tudi mnogo prodajalcev čebule in zato se je letos ta pridelek nekoliko dražje prodajal, kakor druga leta.

— **Konec šolskega leta.** Z Dobrove se nam poroča, da se je na tamošnji dvorazredni ljudski šoli pretekli četrtek šolsko leto sklenilo z izpraševanjem in delitvijo daril. Pri tej priliki pokazalo se je, da se gosp. katehet Laznik, učitelj in vodja gospod Matija Rant in pa učiteljica gospica Rozman niso trudili brez vspeha, in da žrtve občanov za razširjenje šole niso bile zavržene. — Otroci vedejo se po vsem dostojno in so gladko odgovarjali na vprašanja iz krščanskega nauka, branja, slovnice, računanja, sadjere itd., koncem preskušnje so učenci tudi zapeli dalji venec domačih pesmi s prijetnimi otročjimi glasovi skozi in skozi pravilno. Gospod župnik Babnik pokazal se je tudi pri tej priliki gorkega prijatelja šole in šolske mladine. S primernim nagovorom pričel je delitev daril, katere je preskrbel za najmarljivejše učence. Vsi navzoči — razun prav malega števila malomarnih učencev zapustili so šolske prostore zadovoljni in so prav po zasluženji hvalili spretnost in gorečnost tukajšnjega učiteljstva.

— **Pododsek močvirskega odseka** dognal je skupno s zastopniki c. kr. deželne vlade, deželnega odbora in mestnega magistrata včeraj v tretjem svojem posvetovanji dnevni red in točke, kater se imajo predložiti strokovnjakom zarad vprašanja, po katerem načrtu, kako in kedaj naj bi se vršile dela za znižanje odtokov od ljubljanskega močvirja.

Pri tej priliki sprožila se je, kakor sodimo, dobra nova misel, jeli bi se ne priporočalo, vsaj uže prihodnje leto pričeti z znižavanjem vodotoča Ljubljanice pod Ljubljano in morebiti tudi trebljenje Ljubljanice skozi mesto, tako da bi s tem prvim delom zabranile večje povodnji močvirja.

S tem bi se nekaj prej prišlo do nekolikega vspeha za močvirce, stroški razdelili bi se na več let in dobilo bi se nekaj skušenj za veliko delo in pa merilo za skupne stroške. Konečno pa bi se tudi iz državnega melioracijskega zaklada uže tudi za prihodnje leto po tej poti moglo dobiti primerne podpore.

— **Kolera v Trstu in na Reki** ostala je po vsem taka, kot prejšnji čas. Iz Trsta sta poročila od nedelje in ponedeljka celó ugodnejša kot vsa prejšnja, ker je ta dva dni tam sicer obolelo nekoliko oseb, umrla pa nobena. V Istri pa se prikazuje kolera v več krajih in primeroma huda, ker je takoj pri prvem nastopu zahtevala več žrtev.

— **† Okrajni glavar črnomaljski gosp. H. Jagrič** umrl je minuli petek zvečer nagloma po prav kratki bolezni še le 46 let star. Pokojni, rojen Ljubljančan, bil je prejšnja leta ud ljubljanskega „Sokola“. Zapustil je še mlado vdovo, hči pokojnega odvetnika dr. Steinerja, ki je pred nekaj leti umrl v Kranji, in dvoje otrok.

— **Smrt.** Danes jutro našli so oficijala deželnega odbora gosp. Hermana Tomana mrtvega v njegovem stanovanji. Eni sodijo, da se je vdovec s 5 otroci zavolj neugodnih denarnih razmer sam usmrtil, od druge strani pa se trdi, da je morebiti ponoči nehoté zavžil karbolno kislino, ki je bila v sobi zato, ker je imel dvoje bolnih otrok. Družino in urad gotovo težko zadeva zguba tako spretnega uradnika, kakor je bil pokojni Toman.

— **Vreme.** Minulo nedeljo došlo nam je v bližini Ljubljane zadostno mirnega dežja. Sedaj je zopet lepo gorko vreme — poljskim rastlinam jako ugodno.

— **Sprememba semnjev.** C. kr. deželna vlada je občini Gora (polit. okraj Kočevje) dovolila, da se na prvi ponedeljek po 5. avgustu določeni semenj s živino in blagom na Gori sme prestaviti za bodoče na 5. dan avgusta vsacega leta, ali, če je ta dan nedelja ali praznik, na prihodnji delavnik, in občini Studenec (polit. okraj Krško), da se na 20. dan junija določeni semenj s živino in blagom v Rovišah sme v bodoče prestaviti na 19. dan junija vsakega leta, ali, če je ta dan nedelja ali praznik, na prihodnji delavnik.

— **Tamburaši pridejo!** Svenčiliščni dijaki iz Zagreba nam javljajo, da tamburaški sbor akademičkega društva „Hrvatske Lire“ v Zagrebu dolazi 11. avgusta v Ljubljano, kjer namerja prirediti koncert in odtod obiskati imenitneja mesta Kranjske, kakor na pr. Kranj, Bled in dr.

Mi se od srca veselimo temu pojavu in ne dvomimo, da Slovenci tudi pri tej priložnosti pokažejo, kako dragi so jim zmirom bratje Hrvati.

Ker je tamburica hrvatsko narodno glasbalo in ker je ta zbor najboljši na Hrvatskem, in tudi na Českem bil sijajno sprejet, želimo mladim Hrvatom pri nas v vsem najboljši vspeh.

Prepričani smo, da vsakdo, kdor le enkrat posluša tako slavnoznane tamburaše, ne izpusti nobene prilike več, da se zopet razveseljuje pri krasni domačo-slovanski glasbi.

— **Župani na Kranjskem pozor!** Izpraznjenih je več deželnih ustanov po 50 gold. na leto za uboge hirajoče deželane. Deželni odbor je z okrožnico od 27. decembra l. 1882. pod št. 6011 vsem župnijskim uradom in vsem županstvom na Kranjskem objavil, komu in pod katerimi pogoji so te ustanove namenjene in kam se je treba obrniti za podelitev teh ustanov.

Zgoraj navedena okrožnica se glasi:

Št. 6011 de 1882.

Okrožnica

vsim prečastitim župnijskim uradom in županstvom na Kranjskem, gledé deželnih ustanov za hirajoče na Kranjskem.

Visoki deželni zbor kranjski je v seji dné 19. oktobra 1881. leta o priliki svečanosti šeststoletnega združenja dežele Kranjske z Najvišjo habsburško vladarsko hišo ustanovil 50 ustanov po 50 gld. na leto za uboge hirajoče deželane do tja, ko se bode napravila deželna hiralnica.

Ustanove so namenjene hirajočim osebam brez ozira na spol, stan ali vero, katere imajo v kaki kranjski občini domovinstvo, ki si ne morejo kaj prislužiti in so popolnem uboge, zlasti osobe, ki se zaradi dolgotrajnih neozdravljivih bolezni po dotičnih predpisih ne smejo v javnih bolnicah oskrbovati; med prosilci imajo prednost taki, ki huje hirajo, ki so stareji in ubožneji, oziroma, ki imajo za večjo rodovino skrbeti.

Deželni odbor za vsak slučaj posebej določuje, koliko časa bo imel prosilec ustanovo. A tudi med tem časom užitek preneha, ko bi ustanovljenec se ozdravil in bi zamogel si sam kaj prislužiti, ali ko bi se njegove razmere tako spremenile, da bi ustanovljenec ne spadal več med prave ubožce, ali če pride do brezplačnega oskrbovanja v kaki ubožnici ali hiralnici; konečno tudi, če se mu dokaže nenravno nemarno vedenje.

Ustanove za hirajoče izplačevale se bodo v četrtletnih posledobnih obrokih, in sicer, kakor bo deželni odbor določil, za vsak slučaj posebej, ali ustanovljencu na roko proti pobotnicam, katere dotične oblasti potrjujejo gledé trajajoče potrebe, ali pa s primerno previdnostjo gledé potrebe osobam, občinam ali zavodom, ki ustanovljenca oskrbujejo.

Pravico, ustanove podeljevati in ustavljati, ima deželni odbor kranjski.

To se prečastitim župnijskim uradom in županstvom priobčuje z dostavkom, naj v dotičnih slučajih tukaj prosijo za take ustanove.

Deželni odbor kranjski.

V Ljubljani dné 27. decembra 1882.

Deželni glavar:
Thurn.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Kedar je visoka gospoda v toplicah, takrat se delajo najpomenljivejši koraki v veliki politiki. — Tako smo značili tudi dogodbe zadnjega tedna. — Minulo soboto večer dospela je naša cesarica nenadoma v kopel Gastein, kjer je takoj po prihodu obiskala nemškega cesarja Viljema in se pri njem mudila skoraj pol ure. Naš cesar sam pride še le dne 8. t. m. popoludne v Gastein, da pozdravi tam nemškega cesarja in da osebno ponovita prijateljske sedanje zveze med svojima državama. Cesarja spremlja tudi minister vnanjih zadev grof Kalnoky in nemški cesar imel bo poleg sebe svojega kancelarja kneza Bismarka. To spremstvo je dokaz, da ima shod obeh cesarjev v Gasteinu tudi važen političen pomen, kar se sklepa lahko tudi iz prejšnjega razgovarjanja nemškega kancelarja in našega ministra vnanjih zadev v kopeli Kissingen.

Drug, v marsikaterem oziru še bolj pomenljiv shod pa je oni našega nadvojvoda Karola Ludovika in njegove soproge z ruskim carjem in carico in Petrovem dvoru na Ruskem. — Vsakdo je lahko opazoval, da ste si naša in ruska politika pri homatijah srbsko-bolgarskih v minulem letu mnogokrat prišle navskriž, večkrat videti je bilo nasprotje med obema državama, iz katerega so nasprotniki avstrijski uže celó prerokovali neizogibno vojsko Avstrije z Rusko. Tudi je ves položaj na Balkanu po svoji politični naravi tak, da sam po sebi podaja nasprotje med državama in krvavega boja more se izogniti naša država le po prijaznem dogovoru z Rusko. Tak je pa mogoč samo tedaj, ako so medsobne razmere obeh držav in dvorov dejansko prijatelske.

Naš cesar gotovo želi takih razmer, tudi grof Kalnoky zastopa tako zvezo in izmed veljavnih mož našega dvora sta nadvojvoda Albrecht in Karol Ludovik na glasu, da zagovarjata prijatelsko zvezo z Rusko. Nasproti pa je znano, da ogerski politiki Ruski ne morejo pozabiti, da je ona pripomogla zadušiti ogerski upor l. 1848 in 1849., in da zato Ogri še zmiraj nasprotujejo, da bi bili naša država in Ruska v prijatelski zvezi. — Toliko bolj pomenljivo je zato, da se je ravno sedaj brez vsakega znanega povoda podal naš nadvojvoda Karol Ludovik v Petrov dvor. Ladnji telegrami sporočajo, kako sijajno in presrčno je naša visoka gosta tam sprejel ruski car in carica in vsi navzoči udje carske rodbine. To nam je dokaz, da naš dvor in diplomati naši vse storé, ohraniti prijatelske razmere naše države z Rusko in Nemško in v tem nahajamo mi in Evropa najboljše poroštvo za ohranitev evropskega miru.

Tudi vladini prevrat na Angleškem tolmačijo vsi politiki tako, da se bo tudi Angleška pridružila prizadevanju treh cesarjev, da se mir ohrani, izrekoma, da se ponové prijatelske razmere med Angleško in Avstrijo.

Poleg teh pomenljivih dogodeb zgubijo se vse druge politične burke nekaterih velikonemških poslancev na Dunaji in okoli Dunaja ali severnem Českem in Štajarskem.

Primorska. — V kopeli Grado poleg Gorice pripetil se je en slučaj sumljive bolezni, zato so zapustili skoraj vsi gostje kopel.

V Ricmanih je od 23. julija do 2. avgusta obolelo 22 oseb za kolero, izmed katerih je 9 umrlo, 7 se jih je ozdravilo, 6 pa se jih še ozdravlja. Na Reki ste zadnji dan 2 osebi oboleli, 3 umrle, ves čas jih je 139 obolelo, izmed katerih jih je 84 umrlo.

Ogerska. — To nedeljo vršil se je v Pešti zdavno napovedan ljudski shod zarad upokojenja Edélsheima in povikšanja generala Jansky-ja. Shoda vdeležilo se je okoli 5000 ljudi, govorniki so z ene strani udrihali po skupni vojni, po drugi strani hoteli pa so se kazati dobre državljane. Neredov se ni pripetilo nič. Videti je, da tudi najhujši razsajalci med tamošnjimi politiki sprevidijo, da je vse Janskijevo vprašanje preresno in da Najvišji krogi v teh zadevah ne poznajo nikakoršnega priz našanja in nikakoršne šale.

Zato je uže tudi sedaj dosti gotovo, da novi vojni poveljnik peštanski, general grof Pejačevič, ki se ta teden podá na svoje novo službeno mesto, tam ne bo našel nikakoršnih zaprek, ako bi jih pa našel, odgovoril bo na-nje kot vojak.

Minister Tisza dospel je včeraj s trgovinskim ministrom grofom Szecheny-em na Dunaj ter se kmalu podá na cesarjev dvor v Išel. — Ministersko glasilo, katero je še pred par dnevi širokoustno trdilo, da se Tisza gledé Janski-jevega vprašanja ne bo skrival v mrak ministerskega kabineta, temveč da bode v državnem zboru zastopal svoje prvotno stališče, danes uže nekako obupno tarna, da bo vendar-le treba to vprašanje z lepo poravnati.

„Pesti Hirlap“ trdi, da vojni minister Bilandt odstopi, pa samo zato, ker ga Tisz-ova glasila hvalijo.

Nemška. — Knez Bismark s svojo soprogo glasil se je v Gastein gredé tudi v Monakovem, kjer se je šel poklonit princu vladarju. Ta ga je potem obiskal in ga s soprogo vred povabil na obed, pri katerem so bili tudi nekateri ministri, med njimi Luz. — V Bareutu umrl je v 75. letu svoje starosti sloveči muzik in igralec na glasovir Abe List, ki je bil prej oženjen, na stare dni stopil v duhovski stan. List slovel je po vsi Evropi in še dalje. Zbolel je v Bareutu gredé v Belgijo in je soboto večer umrl. Včeraj bil je slovesno pokopan na tamošnjem pokopališči in bo počival na strani svojega zeta Rih. Wagnerja, znanega skladatelja in velecenjenega prijatelja pokojnega bavarskega kralja.

Francoska. — Minule dni vršile so se dopolnilne volitve za okrajne odbore po vsi Francoski. Ponoviti se je imela polovica vseh odbornikov, vrh tega še odstopivših, vsega skupaj 1414, od teh volitev znan je izid pri 1401; izmed izvoljencev pripada republikanski stranki 829, konservativni 402, ožjih volitev bo treba 170. Republikanci so pridobili 69, zgubili pa 83 sedežev na konservativce. Tedaj bodo ožje volitve določile, katera stranka je napredovala; do sedaj so bili konservativci bolj zmagovalni.

Političen svet z veliko pozornostjo spremlja izid volitev v okrajne odbore (generalrath), zato, ker je to merilo za izid predstoječih volitev za državni zbor, in to je sedaj toliko bolj pomenljivo, ker ni dvomiti, da bodo pristaši izgnanih kraljevih princev vse sile napenjali, da uže pri prihodnjih volitvah pomnožijo izdatno število svojih pristašev v zbornici. — Zborova večina na Francoskem pa je najvišji gospod v deželi, ker ima v roki tudi vojno.

Žitna cena

v Ljubljani 31. julija 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 7 gold. 27 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 45 kr. — rži 4 gold. 55 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 87 kr. — ajde 4 gold. 57 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 4 gold. 87 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.